

(כא) ויאמר יקנוק אל משה וטה דף על השמים ויהי חשך על ארץ מצרים שלשת ימים: (כג) לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים וכלל בני ישראל היה אור במושבבתם: (כד) ויקרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את יקנוק רק צאנקם ויברקכם יצג גם טפכם ילד עמכם: (כה) ויאמר משה גם אתה תתן בנדנו זכחים ועתה נעשינו ליקנוק אלהינו: (כו) וגם מקוננו ילד עמנו לא תשארו פרקה פי ממונו נשח לעבד את יקנוק עד באנו שמה: (כז) ויחזק יקנוק את לב פרעה ולא אכה לשלחם: (כח) ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך אל תקפו ראות פני פי ביום ראתך פני תמות: (כט) ויאמר משה פן דברת לא אסף עוד ראות פניד:

פרק יא (א) ויאמר יקנוק אל משה עוד נגע אהד אביא על פרעה ועל מצרים אהרי כן ישלח אתכם מזה קשלחו קלה גרש יגרש אתכם מזה: (ב) דבר נא ביוני העם וישאלו איש מאת רעהו ויאשה מאת רעותה קלי קסו וכלי זקב: (ג) ויתן יקנוק את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם: (ד) ויאמר משה כה אמר יקנוק פחצת הלילה אני יוצא בתוך מצרים: (ה) ומת כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על קסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחמים וכל בכור בהמה: (ו) והיתה צעקה גדלה בכל ארץ מצרים אשר כמהו לא נהיתה וכמהו לא תסוף: (ז) ולכל בני ישראל לא יחרץ קלב לשנו למאיש ועד בהמה למען תדעו אשר יפלה יקנוק בין מצרים וביני ישראל: (ח) ויחדו כל עבדיד אלה אלי והשתחו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליד ואחרי כן אצא ויצא מעם פרעה בחרי אף: (ט) ויאמר יקנוק אל משה לא ישמע אליכם פרעה למען רבות מופתי בארץ מצרים: (י) ומשה ואהרן עשו את כל המופתים האלה לפני פרעה ויחזק יקנוק את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל מארצו:

פרק יב (כט) ויהי פחצי הלילה ויקנוק הפח כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על קסאו עד בכור השבי אשר פכית הפור וכל בכור בהמה: (ל) ונקם פרעה לילה הוא נכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים פי אין בית אשר אין שם מת: (לא) ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו יצאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את יקנוק בברקם: (לב) גם צאנקם גם פקוקם קחו פאשר דברתם ולכו וברקתם גם אתי: (לג) ותחזק מצרים על העם למחר לשלחם מן הארץ פי אמרו פלנו מתים: (לד) וישא העם את פקו טרם יחמץ משאלתם צרות פשאלתם על שקמם: (לה) ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים קלי קסו וכלי זקב ושמלת: (לו) ויקנוק נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלו וינצלו את מצרים: (לז) ויסעו בני ישראל מרעמסס ספתה קשש מאות אלה רגלי הגברים לכד מסוף: (לח) וגם ערב רב עלה אתם וצאו וקרו מקנה פכד מאד: (לט) ויאמו את הפקא אשר הוציאו ממצרים עגת מצות פי לא חמץ פי גרשו ממצרים ולא זקלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם: (מ) וימושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה: (מא) ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות יקנוק מארץ מצרים: (מב) ליל שפמים הוא ליקנוק להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה ליקנוק שפמים לכל בני ישראל לזרתם:

שמות רבה פרשת בא פרשה יח א (יב, כט) ויהי בחצי הלילה, הה"ד (ישעיה מד) מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים, אמר רבי אבהו מקים דבר עבדו, זה משה, שנאמר (במדבר יב) לא כן עבדי משה, והיאך קיים אלא כיון שהביא עליהם מכת החשך התחיל פרעה צווה לכו עבדו את ח"י רק צאנקם וברקתם יצו, אמר לו משה חייך וגם מקוננו ילך עמנו לא תשארו פרקה, מהו פרסה אפילו בהמה שהיא כולה של מצרי ויש בה טלף אחד לישראל אינו מניח אותה

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ט עמוד א דבר נא באוני העם וגוי - אמרי דבי רבי ינאי: אין נא אלא לשון בקשה, אמר ליה תקדוש ברוך הוא למשה: בבקשה ממך, לך ואמור להם לישראל; בבקשה מכס, שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק: אועבדום וענו אתם - קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול - לא קיים בהם אמרו לו: ולואי שנצא בעצמנו. משל לאדם שהיה חבוש בבית האסורים, והיו אומרים לו בני אדם: מוציאין אותך למחר מבית האסורין ונותנין לך ממון הרבה, ואומר להם: בבקשה מכס, הוציאוני היום ואיני מבקש כלום. וישאלום. אמר רבי אמי: מלמד, שהשאלום בעל כרחם. איכא דאמרי: בעל כרחם דמצרים, ואיכא דאמרי: בעל כרחם דישאלום. מאן דאמר בעל כרחם דמצרים - דכתיב גונות בית תחלק שלל; מאן דאמר בעל כרחם דישאלום - משום משוי. דזינצלו את מצרים. אמר רבי אמי: מלמד שעשאה כמצודה שאין בה דגן. וריש לקיש אמר: עשאה כמצולה שאין בה דגים.

עין אית עיקר הכוונה העליונה של יציאה ברכוש גדול, היתה כדי לרומם את רוח העם שניתן בשפל מצב העבדות שנים רבות, כטבע השפלה נפשו ואינו מבקש גדולות. על כן ראוי להרגיל נפשו בבקשות גדולות, כדי שיבא מזה גם כן לשאוף לגדולות במעלות הנפשות והמדות העליונות. על כן להורות שאין זה עיקר התכלית לשאוף אל אהבת כסף וזהב, על כן לא בא הדבר בתורת ציווי כי אם בבקשה, למען יעלה הדבר בשלמות. רוחם השפל יתרומם על ידי ראותם עצמם מסובלים בעושר, ועם זה ידעו שלא זה הוא תכלית המבוקש, שהרי כל העניינים התכליתיים נאמרו להם בתורת ציווי ואזהרה, ודבר זה נאמר בלשון בקשה והתנצלות, כדי שלא יאמר אותו צדיק. ואמירתו של אברהם גם כן יש לומר מפני שכל מטרתו היתה להעמיד אומה המכרת את ד', ומודיעה שמו הגדול בעולם ע"י מציאותה והנהגתה כדרך שעשה הוא ע"י בהיותו אחד בעולם. ולפעול על עמים רבים צריך גדולת הנפש ושאיפה ג"כ לרכוש ומקנה וקנין, שעל ידי זה מתקרבים עמים רבים זה לזה ולמדים איש מדרכי רעהו. ע"כ ע"י אהבת הכסף שמוה בא מקנה וקניין כשהוא במצב הגון, לעשות עושר במשפט, מביא גם כן לידי התכלית המבוקש להאיר אור ד' ע"י ישראל בעולם. מה שא"כ אם יסתפקו בשפלות נפשם רק להיות מרעים בעדן ואיכרים לבדם, ודבר לא יהיה להם עם אדם, ועמים זולתם לא ידעום, איך מתפשט אור ד' בעולם. ע"כ אברהם לתכליתו העליון בקש להרגיל נפשו אחרי שפלות עבדותם, שהי כור הברזל לצרף סיגיהם ולהרגילם בהכנעה הדרושה לעול תורה ומצוות, שעם זה יחד יתרגלו ברוממות הנפש ושאיפה לחיים מדיניים תברותיים שיבאו ע"י הרצון להרבות הרכוש. וביאר יפה ע"י המשל, שישאל מצד מצבם הנשפל שנמשלו לחבושים בבית האסורים, לא היו יכולים כלל לצייר אושר יותר גדול מהיציאה מעבדות להיות אדונים לנפשם, והתרוממות הנפש אל הרכוש היה דרוש להעשות בדרך בקשה להגיע את התכלית המבוקש. ואע"פ שהיה מוכן להם ביזת היס, כדאמרו חז"ל שהיה גדול מבלידת מצרים, יש לומר שזו גרמה הרדיפה שלהם, כדאמרו חז"ל אמרו לוקינו ונטל ממנוניו. או היה צריך גם כן רוממות הנפש לקבל שפע המעלה של גילוי שכינה שעל-ים סוף, כדאמרו חז"ל, ראתה שפחה על היס כ"י